

ET FORANDERLIGT PLOT

Perspektiver på menneskehandel, krise og tid blandt mindreårige ofre for menneskehandel

TRINE MYGIND KORSBY

I 2008 i sin tale til Vienna Forum to Fight Human Trafficking¹ kaldte den daværende administrerende direktør i de Forenede Nationers Kontor for Narkotika og Kriminalitet (UNODC), Antonio Maria Costa, menneskehandel for "En forbrydelse, der gør os alle til skamme"² ("a crime that shames us all").³ Menneskehandel er de seneste årtier ofte blevet italesat som en forbrydelse med et indbygget moralsk imperativ. For eksempel blev menneskehandel af UNODC i 2007 beskrevet som en forbrydelse, som "vi har en moralsk pligt og en juridisk forpligtelse til at bekæmpe".⁴

I de seneste årtier, hvor emnet har været på dagsordenen, er menneskehandel ofte blevet betegnet som en krise eller en nødsituation (se fx de Chesnay og Sabel-la 2023), som verdenssamfundet er moralsk forpligtet til at løse. Samtidig er fænomenet blevet fremstillet i medier, fiktion, blandt politikere og nogle organisationer som et arketypisk drama med de gode versus de onde (Lisborg 2014; Doezenia 2010) – en krise med klart definerede roller til dem, der er involveret deri. Billedet af, hvad menneskehandel er, og hvordan fænomenet opleves af dem, der er involveret i det, er dog samtidig løbende blevet betydeligt nuanceret, blandt andet via samfundsvidenskabelig forskning. Trods den forskningsmæssige nuancering illustreres emnet stadig ofte i medierne og politiske kampagner med voldsomme billeder, fx af sammenbundne hænder eller af kvinder med en hånd eller tape over munden, der understøtter den firkantede fremstilling af fænomenet. Disse billeder er ofte del af kampagner, der aktiverer moralsk og følelsesmæssigt ladede reaktioner, fx i oplysningsmateriale om menneskehandel såsom "Menneskehandel er moderne slaveri",⁵ "Hun var en datter og en ven. Nu bærer hun et prisskilt"⁶ og "Gør en ende på menneskehandel. Bryd den usynlige lænke".⁷

Men hvad betyder det at blive impliceret i en moralsk ladet krise? Hvis menneskehandel er en krise, som verdenssamfundet er moralsk forpligtet til at håndtere, hvordan ser denne krises konsekvenser da ud for de mennesker, den berø-

rer? Hvordan opleves menneskehandel af dem, der officielt identificeres som ofre for menneskehandel, og hvilken rolle spiller menneskehandel som 'begivenhed' i deres liv – som del af deres historie? Baseret på etnografisk feltarbejde blandt unge kvinder på et herberg for mindreårige, officielt identificerede ofre for menneskehandel i Italien, vil denne artikel belyse, hvordan disse forholder sig til menneskehandel som del af deres historier. Dette vil give et indblik i det apparat, der er igangsat til at håndtere effekterne af menneskehandel – et fænomen, som stort set alle, uanset politisk ståsted, kan blive enige om skal bekæmpes.

Artiklen viser, at de unge kvinder på herberget ser deres liv som et samlet, men foranderligt plot, og at foranderligheden i deres narrativ er en måde, hvorpå de skaber handlingsrum i deres nuværende liv på herberget. De unge kvinder ser ikke sig selv som ofre, men som handlekraftige personer, der er kommet langt i livet med nogle hårde erfaringer i bagagen, hvilket på nogle måder kolliderer med baggrunden for deres tilstedeværelse på herberget, som er tydeligt italesat blandt personalet til at omhandle *ofre* for menneskehandel. Artiklen viser også, at de unge kvinder relaterer sig til alle de elementer, der udgør deres historie – deres fortid, nutid og fremtid, men at de orienterer sig mest mod det temporært fjerne, både i fortiden og fremtiden.

På denne måde er artiklen først og fremmest et bidrag til den antropologiske litteratur om menneskehandel og et forsøg på at tilføje nye lag til nuanceringen af de stereotyper og binære forestillinger, der ofte dominerer diskursen om menneskehandel. Analytisk belyser artiklen tid som begreb ved at fokusere på officielt identificerede menneskehandelsofres oplevelser af fortid, nutid og fremtid, og hvilken rolle den officielle identifikation som offer for menneskehandel spiller i deres liv.

Jeg vil først præsentere mit feltarbejde og mine informanter og metoder. Dernæst vil jeg præsentere menneskehandel som en juridisk kategori og et kritisk forskningsfelt, blandt andet for at belyse de juridiske rammer, der ligger til grund for de unge kvinders ophold på herberget. Herefter vil jeg beskrive herberget og den italienske lovgivning på menneskehandelsområdet for at præsentere det fysiske rum og de juridiske rammer omkring de unge kvinders liv. Efterfølgende vil jeg zoome ind på de unge kvinders beskrivelser af deres egne historier i en temporær ramme og vise, hvordan de oplever samspillet mellem fortid, nutid og fremtid.

Mine informanter er officielt identificeret som ofre for menneskehandel af den italienske stat, men som jeg har vist andetsteds (Korsby 2025), og som denne artikel også løbende vil berøre, ser de overvejende ikke sig selv som ofre. Men som det også vil blive udfoldet i artiklen, former offerkategorien deres liv på en lang række måder, både juridisk og i forhold til deres muligheder som migranter i Italien, hvorfor kategorien offer for menneskehandel også bruges i artiklen.

Etnografisk feltarbejde om menneskehandel: metoder og informanter

Denne artikel bygger på 30 måneders etnografisk feltarbejde, primært udført i Italien og det østlige Rumænien, som begyndte i 2007 og stadig fortsætter i dag. Det empiriske materiale til netop denne artikel blev indsamlet i løbet af ni måneders feltarbejde, der blev udført som en del af mit speciale i antropologi ved Københavns Universitet.⁸ Dette feltarbejde blev udført på et herberg⁹ i Rom i 2007 og 2008, hvor jeg fulgte 16 mindreårige kvinder, der var blevet officielt identificeret som ofre for menneskehandel af den italienske stat, samt deres venner, kolleger, klassekammerater og familiemedlemmer (Korsby 2013, 2023a, 2025). De fleste af de unge kvinder kommer fra Rumænien, og to af dem kommer fra henholdsvis Nigeria og Albanien. Siden 2007 har jeg holdt kontakt med de unge kvinder, som i dag befinder sig både i Italien, deres hjemlande og andre europæiske lande.¹⁰ Herberget ledes af Roms kommune i samarbejde med en lokal NGO, og flere af de unge kvinder vidner i retssager mod deres bagmænd, mens de bor i huset. Herberget er særligt rettet mod ofre for menneskehandel, som er mindreårige (under 18 år), når de ankommer til huset, men mens de bor i huset, fylder nogle af dem 18 og bliver i huset i et eller to år derefter. Da deres identifikation som ofre for menneskehandel således sker, mens de er mindreårige, og da deres første adgang til huset er afhængig af at tilhøre denne kategori, omtaler jeg dem som mindreårige i artiklen. Samtidig var mine informanter teenagere i denne periode, hvilket betyder, at jeg også betegner dem som unge kvinder. Det skal dog nævnes, at informanterne oftest blev kaldt piger (*ragazze* på italiensk), både af personalet og dem selv. Disse betegnelser er relevante, da deres mindreårige status var en central faktor i forhold til de ydelser og muligheder, de havde adgang til i det italienske antitraffickingsystem (Korsby 2025, 324).

Min gruppe af informanter omfattede desuden 13 medarbejdere og frivillige på herberget, herunder husets leder, en socialarbejder og en psykolog. Derudover inkluderede feltarbejdet personer fra kommunen, de unge kvinders advokater og personalet fra NGO'ens andet herberg. Disse personer spillede afgørende roller både som informanter og kilder til information i min forskning. Personalet bestod hovedsageligt af kvinder (10 ud af 13) med en aldersspredning fra 24 til 45 år (ibid.). De unge kvinder havde forskellige migrationshistorier, og de havde heller ikke alle solgt seksuelle ydelser: En af dem udførte en blanding af sexarbejde, tyveri og bedrageri, mens en anden lavede husligt arbejde (Korsby 2023a, 69-70; Korsby 2025, 329-30).

Deltagerobservation var afgørende under mit feltarbejde på herberget, da denne metode gav en dyb forståelse af de unge kvinders daglige liv. Dette inkluderede almindelige dagligdagsaktiviteter som tv-kiggeri, madlavning og

deltagelse i fødselsdage og fester. Jeg fulgtes også med de unge kvinder til lægebesøg, på arbejde, på café, i biografen og i fitnesscentret, hvilket gav værdifulde indblik i deres bredere sociale kontekster og relationer uden for husets rammer. Jeg lærte italiensk og senere hen rumænsk, hvilket gav mulighed for dybere samtaler. Udover deltagerobservation interviewede jeg de unge kvinder og personalet, nogle af de unge kvinder op til fem gange, blandt andet i form af livshistorieinterviews (Horsdal 1999). Jeg anvendte også mere alternative metoder såsom specifikke danse, dagbogsskrivning og tegninger og gav mine informanter engangskameraer til at lave fotodagbøger af deres hverdag (Rasmussen 1999; Staunæs 2000; Korsby 2025, 325-26). Disse alternative metoder gav mig andre indsigter i deres verden, end jeg kunne opnå ved interviews, fordi de gav mine informanter mulighed for at udtrykke sig på andre måder end med ord. Dette var konstruktivt, da mine informanter konstant befandt sig i situationer, hvor de skulle udtrykke og forklare sig sprogligt og stort set altid på et fremmedsprog (italiensk), fx i forhold til husets ansatte, husets psykolog og deres advokater – og ikke mindst i de retssager, de deltog i. Der var således mange omkring dem, der havde meget på spil og var dybt investerede i, hvordan – og hvor præcist – de udtrykte sig sprogligt. De alternative antropologiske metoder gav mulighed for, at de i stedet kunne udtrykke sig kunstnerisk og med kroppen.

Menneskehandel: lovgivning og et kritisk forskningsfelt

Menneskehandel er både en juridisk kategori og et forskningsområde, der har været på den internationale politiske dagsorden i flere årtier. Millioner af euro anvendes årligt til at bekæmpe menneskehandel både nationalt og internationalt, og i de seneste årtier har en voksende mængde kritisk litteratur nuanceret fænomenet.

Menneskehandel er defineret som:

det at rekruttere, transportere eller overføre en person, holde en person skjult eller modtage en person ved brug af magt eller trusler om magtanvendelse eller anden form for tvang, bortførelse, bedrageri eller misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar stilling [...] med det formål at udnytte vedkommende (Gade 2005, 248-49).

Menneskehandel indebærer udnyttelse af en andens arbejde, hvad enten det er sexarbejde eller andre former for beskæftigelse. Ifølge FN-protokollens artikel 3 (også kendt som Palermo-protokollen) i FN's konvention om transnational, organiseret kriminalitet anses rekruttering, transport, overførsel, at skjule eller modtage et barn (en person under 18 år) for at være menneskehandel, også selv om der ikke anvendes tvang eller andre former for magt.

Ifølge FN-protokollen består menneskehandel af tre konstituerende elementer: Der skal være en *handling*, og der skal anvendes et bestemt *middel* til et bestemt *formål*.

Handlingen består i, at en person rekrutterer, overfører, transporterer eller flytter en anden person fra et sted til et andet, enten inden for et land eller over grænser, eller skjuler eller modtager en person. De midler, hvormed handlingen udføres, kan fx omfatte svig, bedrag, fængsling, misbrug af magt, tvang eller trusler herom eller udnyttelse af en sårbar stilling. Formålet med handlingen er at udnytte den pågældende person (Korsby 2025, 326). Samfundsvidenskabelige forskere har længe debatteret og kritiseret protokollen og dens indvirkning på migrationspolitikker (Davidson 2013; Wong 2005), og mit formål med at henvise til den her er udelukkende at vise det retslige grundlag, der udgør en del af mine informanternes virkelighed og former deres rammer og hverdag på herberget (Korsby 2025, 326).

I de seneste årtier har flere og flere forskere kritisk belyst den ofte moraliserende eller sensationsprægede brug af menneskehandel som begreb (Lisborg 2014; Doezenia 2010). Denne kritik udfolder, hvordan menneskehandel ofte bruges som et politisk værktøj, der skaber moralsk panik baseret på det stereotypiske drama med onde gerningsmænd, ubehjælpelige ofre og 'reddere' (Lisborg 2014, 19; Doezenia 2010). En anden kritik i debatten understreger, at transnationalt sexarbejde og menneskehandel som fænomener ofte bliver sammenblandet, når menneskehandel diskuteres af politikere, regeringer, NGO'er og andre interessenter (Kempadoo og Doezenia 1998; Korsby 2023a, 69). Men menneskehandel og transnationalt sexarbejde er – ligesom menneskehandelsbagmænd versus alfonser og ofre for menneskehandel versus sexarbejdere – to forskellige fænomener og to forskellige retslige kategorier. Sammenblandingen er blandt andet problematisk, fordi den sætter lighedstegn mellem sexarbejdere og ofre for menneskehandel, hvilket bruges til politisk at fremføre, at alt sexarbejde er udnyttende (Pickering og Ham 2014). Endvidere bruges menneskehandel som fænomen ofte som et politisk værktøj til at argumentere for skrappe migrationskontrol (Lobasz 2009; Korsby 2025, 326-27).

Herberget fungerer inden for rammerne af den italienske immigrationslovgivnings artikel 18 fra 1998, som giver menneskehandels ofre en særlig opholdstilladelse, samtidig med at de er forpligtet til at deltage i statens program om social beskyttelse, assistance og integration, hvilket varetages af forskellige NGO'er i landet. Der er tale om to slags midlertidig opholdstilladelse: enten en juridisk opholdstilladelse, som inkluderer samarbejde med myndighederne, eller en humanitær/social opholdstilladelse, hvor ofret ikke umiddelbart er forpligtet til at anklage bagmændene. Statens program om social beskyttelse og

assistance giver adgang til arbejde, studie og service fra sundhedssektoren (On the Road 2003; Save The Children Italia 2006; Korsby 2025, 329).

De unge kvinder på herberget er blevet officielt identificeret som ofre for menneskehandel via en længere identifikationsproces hos de italienske myndigheder og den NGO, der står for herberget. Men hvordan ofre for menneskehandel identificeres, er særdeles omstridt (Brennan 2005, 36), selvom tallene for identifikation jævnligt bruges som vigtige politiske værktøjer af organisationer, politikere og medier (Plambech 2014a, 27). Der er bred enighed både blandt forskere og andre interessenter, der arbejder på området, om, at de officielle tal ikke kan siges at give et retvisende billede af virkeligheden. Identifikationspraksisserne varierer fra land til land, og ligesom andre fænomener, der udfolder sig i samfundets skygger, er det kun en vis del af potentielle ofre for menneskehandel, der kommer i kontakt med myndighederne og derfor officielt kan registreres og dermed indgå i statistik om fænomenet (Chaumont 2014; Brunner 2015). Dette har skabt større debatter – både blandt praktikere, der arbejder med assistance til potentielle ofre for menneskehandel, og blandt forskere – om, hvem der udgør et 'rigtigt' offer for menneskehandel, og hvordan dette indgår i større politiske strømninger på migrationsområdet (Anderson og Andrijasevic 2008; Plambech 2014b; Ticktin 2017; Korsby 2025, 327).

Tid, plot og historie

I antropologien er det temporære aspekt ved vold og konflikt blandt andet blevet analyseret med et fokus på, hvordan disse elementer bliver del af det sociale liv i en grad, hvor de ikke længere står ud som ekstraordinære (se fx Das 2006). Som en videretænkning af dette perspektiv på ekspansionen af elementer i livet, der ellers teoretisk har været en tendens til at kategorisere som episodiske, har Henrik Vigh foreslået, at kriser kan ses som en kronisk tilstand (Vigh 2008, 2022). Vigh argumenterer for, at kriser ikke skal ses som singulære begivenheder, men som en kontekst og et vilkår (Vigh 2008, 8). Med afsæt i denne teoretiske tilgang til kriser som et element, der rækker langt ud over en enkelt begivenhed og rammesætter og former menneskers liv, vil jeg i de næste afsnit udfolde, hvordan kategoriseringen af en skelsættende begivenhed (menneskehandel) har påvirket de unge kvinders liv. Menneskehandel som element i deres liv har været med til at forme deres migrationshistorie og måden, hvorpå de ser deres livshistorie, og jeg vil vise, at dette blandt andet kommer til udtryk i deres temporære anskuelse af og tilgang til deres livshistorier. Samtidig peger dette vilkår på den kompleksitet, der ligger i, at de unge kvinder på flere måder ikke anerkender, hvordan de selv

er officielt kategoriseret i denne sammenhæng, da de ikke ser sig selv som ofre ”for noget som helst”, som en af dem udtrykte det (Korsby 2025, 322).

De unge kvinders udgangspunkt for at bo på herberget er, at de deler en ’fælles’ fortid som ofre for menneskehandel. Dette var en forståelse af deres situation, som var rammesat i Italiens lovgivning og udtrykt i den officielle identificering af dem som ofre for menneskehandel. Det var en kategorisering, der placerede dem som en særlig type migranter, hvilket gav dem specifikke muligheder i Italien, som andre migranter ikke havde. Det var også en placering i en officiel offerkategori, der indebar deltagelse i lange retssager og ophold på et herberg med hemmelig adresse.

Men hvordan så de unge kvinder selv deres historie og de oplevelser, der havde ført dem til at bo på herberget? For at svare på dette spørgsmål vil jeg i dette afsnit vise, hvilke tanker om tid, plot og historie der er en del af deres liv og påvirker deres handlinger og sociale relationer, dvs. hvordan de tidsligt tænker om sig selv og handler i en både bagudrettet, nutidig og fremadrettet bevægelse. For at kunne forstå individers sociale verdener og deres handlinger og forestillinger må tid inkluderes i analysen (Hastrup 2005, 5-6). I de unge kvinders tilfælde er det tidslige aspekt særligt interessant, da idéen om en fælles fortid, deres midlertidige nutid i huset og deres uvisse fremtid binder dem sammen. Jeg tager udgangspunkt i det, som Alfred Gell kalder A-serie-tid, hvilket vil sige, at individet oplever og kategoriserer hændelser som enten fortid, nutid eller fremtid og således har en bevidsthed om nutiden, der bevæger sig mod fremtiden (Gell 1996, 151, 154) – en fornemmelse af et samlet plot (Gaonkar 2002). Det er på denne måde, at samspillet mellem og oplevelsen af de unge kvinders tidsdimensioner er centralt.

Det var ikke kun i forhold til den officielle offerkategori, at de unge kvinder ikke identificerede sig. De talte yderst sjældent med hinanden om deres tid på gaden eller andre oplevelser, der i sidste ende havde ledt dem til at bo i huset – måske fordi idéen om en fælles fortid var konstrueret af andre, der havde placeret dem sammen i huset, hvilket de reagerede imod. Nogle gange understregede de, at de forstod hinanden, fordi de havde været igennem lignende oplevelser, men andre gange ville de ikke kategoriseres sammen ud fra deres fortid. Som mange andre teenagere ville de til tider gerne understrege deres individualitet, mens de andre gange søgte fællesskabet og ligheden. Men samtidig oplevede de, at det var denne forestilling om en fælles fortid som officielt identificerede ofre for menneskehandel – og således den ramme, de faldt ind under i deres nuværende liv i Italien, der også var med til at definere, hvilke muligheder de havde både i nutiden og i fremtiden. Det nationale program for social beskyttelse af ofre for menneskehandel i Italien giver de unge kvinder adgang til arbejde,

opholdstilladelse, uddannelse og sundhedsydelser. Alligevel tog de ikke kategorien på sig og gjorde snarere oprør mod den (Korsby 2025, 323, 330). Som Amelia sagde efter at have overhørt en samtale mellem husets psykolog og et par af de ansatte: ”Hvorfor siger de, at vi er ofre for noget? Jeg er kommet her til Italien, jeg har klaret mig [...] Der har været meget smerte i mit liv, men nu er det anderledes.” Man kunne måske forvente, at de unge kvinder ville have et stærkt sammenhold og betragte hinanden som lidelsesfæller, mens de boede i huset, men det var ikke tilfældet. De talte yderst sjældent om de træk i deres fortid, der kunne betragtes som fælles, og de sagde ofte, at de ikke så hinanden som ”rigtige veninder”, som de udtrykte det. Det karakteristiske ved deres relationer til hinanden var, at de var præget af omskiftelighed og uvished. De formede hele tiden nye venskabsalliancer, og de vidste aldrig, hvor de havde hinanden. De var knyttet til hinanden, fordi de boede sammen i huset, men deres interaktion var karakteriseret af at være uden et generelt fællesskab.

Der kunne opstå et mere generelt sammenhold mellem dem, når de skulle stå sammen mod en fælles modstander, fx i større skænderier med de ansatte om husets regler. Men langt oftere trak de sig væk fra hinanden, som Amelia forklarer:

De [andre piger] er meget forvirrede [...] Når jeg ser, at de er ked af det eller skændes, foretrækker jeg at gå ind på mit værelse eller undgå dem, fordi jeg kan ikke li’... fordi det vil minde mig om min sjæl, hvordan jeg føler mig, det minder mig om de tidspunkter, hvor jeg var ked af det, og det kan jeg ikke lide.

Amelias udsagn peger på behovet for distance til de andre unge kvinder, fordi de mindede hinanden om fællestræk fra deres fortid og grunden til, at de boede i huset.

Selvom stort set alle de unge kvinder holdt fast i, at de ikke ønskede at vende tilbage til deres hjemlande for at bo der, længtes de i glimt efter hjemlandene og den fortid, de havde, inden de migrerede. De længtes efter de tabte muligheder, som fortiden trods alt stod for: muligheden for et andet liv. Som Sabina sagde: ”Jeg var glad i mit land, tiden gik let, og jeg gjorde ting med glæde. Og jeg fortryder virkelig meget, at jeg har mistet skolen, det var den bedste skole i min by. Også min familie ...”

Samtidig med denne længsel efter fortiden og tabte muligheder havde de unge kvinder en stærk drivkraft mod fremtiden og ønskede på flere måder at lægge fortiden bag sig. Deres ønske om ikke at hænge fast i fortiden blev eksemplificeret i udtryk som ”Man skal gå fremad i livet”¹¹ og ”Man skal ikke hænge fast i fortiden”,¹² som blev gentaget ofte i huset. Men samtidig var fremtiden alligevel skræmmende, og især uvisheden om, hvad der skulle ske, når de forlod herberget, påvirkede deres liv.

Temporær nærhed og fjernhed

Huset har skælvet af råb og udskældninger hele formiddagen. Man har hørt Biancas skingre stemme og de ansattes høje råb i en højlydt diskussion om overtrædelse af husets regler. Nu er stormen mere eller mindre drevet over, og Bianca har med tårer i øjnene og hvæsende, indebrændte bemærkninger kæderøget et par smøger i køkkenet. Der er blevet lavet frokost, og vi samles om bordet. Alle kaster sig over pastaen, salaten og bøfferne, og stemningen er hurtigt skiftet. Bianca sidder for bordenden og griner og taler højt. Vi taler om nogle af de piger, der er flyttet fra huset. 'Det skal du jo også snart til at tænke på, Bianca,' siger lederen i en henkastet bemærkning, mens han koncentreret lægger spaghetti all'amatriciana på sin tallerken. 'Du har boet her længe, du skal også snart videre. Du kan ikke bo her i huset altid.' Biancas ansigt stivner i et splitsekund, og hendes øjne flakker. 'Der er da masser af piger, der har boet her meget længere,' siger hun, mens hun uden held søger lederens blik '... meget længere end mig!' Bianca ser fortvivlet og bange ud, mens hun nævner flere af de tidligere beboere. Der er larm rundt om bordet, og Valmira vælter med et brag den grønne plastikkande med vand ud over hele bordet. Bianca prøver et par gange med et skævt smil: 'Hey, jeg kan da bare leje et værelse her i huset ... Så bliver jeg boende! Hvor meget ville det koste?' Men efter et par forsøg og nogle spredte grin fra de ansatte bliver Bianca stille og sidder bare og kigger ned på salaten på sin tallerken (uddrag af reviderede feltnoter).

Flere af de unge kvinder var bekymrede for, hvad fremtiden ville bringe. Ligesom Bianca i ovenstående feltnote var de bange for, hvad der ville ske, når de forlod huset og skulle stå på egne ben. Uvisheden var afskrækkende. Fra de ansattes side blev fremtiden lagt over i de unge kvinders egne hænder; de skulle forstå, at når de forlod huset, skulle de kunne klare sig selv og tage beslutninger på egen hånd. Og i huset blev der hele tiden ageret og talt ud fra, at de skulle videre, at de var på vej et nyt sted hen. Midlertidigheden ved deres liv i huset var overvældende – selve det faktum, at de boede i huset, implicerede, at de skulle videre, og huset var blot et midlertidigt stop på deres historielinje. Huset og de ansatte gav dem nogle trygge rammer, som de i nutiden kunne forholde sig til (og også gøre oprør imod), men det var tydeligvis svært for dem at forestille sig livet uden disse rammer. Nutiden i huset – det midlertidige mellemrum, som de unge kvinder befandt sig i – var til at overskue, mens den nære fremtids valg af fx egen bolig var konfust og uoverskueligt for de unge kvinder.

De unge kvinder fortalte jævnligt om deres forestillinger om og forventninger til fremtiden, og deres forventninger var ofte ret beskedne. De fleste af dem sagde, at de ønskede sig det, de kaldte 'et normalt liv', hvilket inkluderede en sød kæreste og en bil. Andre gange ønskede de sig mere ekstravagante ting, fx at blive berømte. Denne vekslen afhang af, hvornår de blev spurgt, i hvilket forum og hvilken sindsstemning de var i. Generelt gjaldt det, at de ytrede forestillinger

om fremtiden var evigt omskiftelige. Det viste sig hurtigt, at det var lettere for dem at tale om deres forestillinger og håb om deres fjerne fremtid – om drømme om at skrive en bog eller at få hele familien bragt til Italien – end om deres nære fremtid. For det meste undveg de spørgsmål om den nære fremtid eller udtrykte angst for den nære fremtid ligesom som Bianca i eksemplet ovenfor. Spørgsmål om, hvad der skulle ske om et halvt år, var svære og diffuse at svare på, mens spørgsmål om, hvordan livet så ud om ti år, udløste lange forklaringer om håb og drømme. Fx fortæller en af de andre unge kvinder, Camelia:

Camelia: Det elsker jeg at tænke på [fremtiden]. Det tænker jeg altid på! [smiler stort]. Jeg tænker på det hus, jeg vil få, min bil [griner]. Og så tænker jeg på min kommende mand og mine børn [...] Jeg tænker tit på fremtiden [...] Nogle gange er jeg bange for at skulle væk herfra, væk fra huset. På den ene side er jeg bange, og på den anden side ...Trine: Men ved du, hvad der sker, når du skal forlade huset?

Camelia: Uh, det ved jeg ikke ... [kigger væk].

Ligeledes var den nære fortid (rejsen til Italien og livet på gaden) sværere at tale om end den fjerne fortid (barndommen i hjemlandet). For at forstå de unge kvinders oplevelser af deres historie foreslår jeg således et parameter, som jeg vil kalde *temporær nærhed og fjernhed*. I mine informaners tilfælde var den tidlige nærhed skræmmende – både bagudrettet og fremadrettet. Det tidlige faktum, at der var gået lang tid siden barndommen, indhyllede denne tidsperiode i et mere acceptabelt, romantiserende skær, hvilket ikke var muligt med den nære fortid. Ligeledes var den nære fremtid mere konkret, og det at tale om denne tidsperiode krævede på sin vis en håndgribelig handlingsplan for, hvad de ville, og hvor de skulle bo, hvilket fremstod afskrækkende og u håndterligt. Derimod kunne den fjerne fremtid få lov til at stå romantiseret og mere vag hen. Men den fjerne fremtid kunne også have mere konkrete former. På spørgsmålet om, hvad hun ønskede sig for fremtiden, forklarede Grace: ”At få min far hertil. Han er syg, han har ... hvad hedder det nu ... epilepsi [...] Han kunne også arbejde her, og jeg kunne ordne alle hans dokumenter [smiler]. For det ved jeg jo nu, hvordan man gør.” Disse drømme og forestillinger om fremtiden formede Grace og de andre unge kvinders liv, også selvom de ikke nødvendigvis kunne realiseres. De havde en idé om et samlet plot og en større historie, og det var denne plotstruktur, som de handlede ud fra i deres nutidige liv (jf. Hastrup 2004a, 172; Hastrup 2004b, 212; Hastrup 2005, 7, 9-11). Som Kirsten Hastrup udtrykker det: ”Den unikke begivenhed ved handlingen og plottets ’lange historie’ hører sammen” (op.cit.11). Filosofen Paul Ricoeur skriver om plottets funktion: ”... plottet tjener til at lave *én* historie ud af de mange hændelser eller, hvis man foretrækker det, transformerer de mange hændelser *til én* historie” (Ricoeur 1991,

21, kursiv i original). Plottets helhed, som her understreges – tanken om fortid, nutid og fremtid, kom til syne i de unge kvinders handlinger og udsagn, fx sagde Valmira: ”Alt er forbundet, fordi hver del af mit liv, både de gode dele og de dårlige dele, de er del af mit liv, de er sammen, de kan ikke adskilles.” Dette minder om Vighs tidligere nævnte pointe om den kroniske krise: Krisen står ikke alene som en singulær begivenhed eller et afbræk på livshistorien, men den er trukket ud og er del af hele livshistorien, hele hverdagslivet – dét, Hastrup kalder den lange historie. De unge kvinder havde i nutiden tanke for fortiden og fremtiden, og de så disse tidselementer i forhold til hinanden – inklusive den del af deres migration, der sidenhen blev klassificeret som menneskehandel. De var bevidste om, at tidligere begivenheder og valg havde ført dem derhen, hvor de nu befandt sig, og at de var på vej videre i deres liv med den bagage, de nu havde.

Men plottet var yderst foranderligt. De unge kvinder udtrykte ofte, at de havde en plan for deres liv, fx ville én uddanne sig til pædagog, og en anden ønskede at få sin bror til Italien, men disse planer kunne ændres på et splitsekund. Centrale forestillinger om deres fremtid kunne pludselig forandre sig. På mit spørgsmål om, hvorvidt de så sig selv i hjemlandet eller i Italien i fremtiden, kunne de det ene øjeblik svare det ene og det næste øjeblik det andet. På samme måde blev fortidens hændelser også jævnlige modificeret i deres udsagn; hændelser blev slettet, og nye kom til. De unge kvinders idé om deres samlede plot og historie bestod på denne måde af flere forskellige foranderlige fortællinger og konfigurationer.

Dette foranderlige plot udtrykker både en omskiftelighed og usikkerhed fra de unge kvinders side, men den er samtidig en understregning af, at de selv kunne forme, vælge og beskrive deres egen historie – både bagudrettet og fremadrettet. Ved på denne måde at gribe deres egen historie og forme den i et konstant skiftende flow fastslog og cementerede de deres handlekraft. De definerede selv, hvordan de ville fremstille, hvordan deres liv havde været, hvordan det så ud nu, og hvordan det ville blive, hvilket på flere måder fjernede dem fra den generiske offerkategori. De valgte selv, om de i dag mente, at de ville vende tilbage til hjemlandet, og i morgen mente, at de ville forblive i Italien. Gennem deres foranderlige fortællinger understregede de deres handlekraft i forhold til at forme deres egen historie. Det var her deres drømme om fremtiden blev konkretiseret og fik liv som reelle pejlepunkter – også selvom pejlepunkterne var omskiftelige. Gennem narrativet fik deres samlede plot sammenhæng og struktur, og deres handlinger fik mening (jf. Hastrup 2005, 11). Som Roxanna udtrykte det: ”Jeg vil bare leve mit liv med dette håb om, at noget vil komme. Det er bedre at have drømmen end at have tingene, man drømmer om.” De unge kvinder på herberget hævdede således hele deres historie – både de gode og de dårlige dele,

som vi hørte Valmira sige. Menneskehandel som element i deres liv havde bragt dem sammen i huset, men selvom de beskrev, at de havde været igennem hårde ting i livet, ville de oftest ikke kategoriseres sammen ud fra deres fortid. På herberget og blandt personalet og andre professionelle voksne i de unge kvinders liv var ideen om deres fortid snævret ind via fokuset på menneskehandel som begivenhed, som rammesatte hele deres adgang til og liv i huset, samt hvilke muligheder de havde som migranter. Men de unge kvinder så sig selv og deres historie som del af et langt større, foranderligt plot.

Dette sammenstød mellem de unge kvinders oplevelse af deres liv som den lange historie og det foranderlige plot versus den officielle offerkategori, som de samtidig også skal forholde sig til og passe ind i, kan sammenlignes med Sameena Murras beskrivelse af voldtægtsfres oplevelse af tidslighed i forbindelse med det overgreb, de har oplevet, versus det akutte sundhedssystems tilgang til overgrebet (Mulla 2014). Begge eksempler viser forskellene i kvindernes temporale forståelse af henholdsvis menneskehandel og voldtægt versus systemets forståelse og logik i denne sammenhæng. Som Mulla argumenterer for, bliver begivenheden ”lavet til en historie” (det hun kalder ”storied”) i systemet (op. cit.57) – den bliver konstrueret som en særlig historie med et særligt narrativt forløb. Men systemets temporale logik er ikke den samme som kvindernes: ”Lov, healing og personlig biografi er fyldt med deres egne tidsligheder” (op. cit.58). Dette er muligvis en af flere grunde til, at den tilgængelige kategori som offer virker for snæver og utilgængelig for de unge kvinder: Den fremhæver én del af de unge kvinders historie som det centrale brud eller den centrale krise i deres liv, der nu skal genoprettes i en lineær tråd fra krisens opståen. Dette indfanger ikke kompleksiteten i de unge kvinders liv. Som Mulla beskriver voldtægtsfres situation: ”... den narrative bue [plottet, red.] af opbrud, hvor angrebøjeblikket tages som en radikal omdirigering af et ellers umærkeligt liv, omfatter ikke de komplekse måder, hvorpå ofrene forstår den vold, der er sket i deres liv” (op.cit.75). Denne overskyggende centralisering af denne del af deres liv og dens konsekvenser er således for simpel for kvinderne, der i stedet kontinuerligt reorganiserer deres liv i et foranderligt plot, hvor de temporært fjerner elementer er lettere at rekonfigurere end de nære elementer.

Det er denne kompleksitet, som de unge kvinder på herberget lever med og i: Menneskehandel som begivenhed og juridisk kategori har rammesat hele deres historie og er baggrunden for deres ophold på herberget og deres muligheder som migranter. Men rammesætningen er for snæver, hvorfor de gør oprør mod den, blandt andet ved at understrege foranderligheden i den måde, hvorpå de ser og italesætter deres fortid og fremtid.

Konklusion: et foranderligt plot

I denne artikel har jeg argumenteret for, at de unge kvinder på herberget i Rom ser deres liv som et samlet, men foranderligt plot, og at foranderligheden i deres narrativer er en måde, hvorpå de cementerer deres handlingsrum i deres nuværende liv på herberget og i opposition til offerkategorien. Dette betyder blandt andet, at de unge kvinder ofte distancerer sig fra hinanden, da de minder hinanden om elementer fra deres liv, som de ikke ønsker at blive mindet om. Selvom de unge kvinder er bundet sammen af en fælles officiel identifikation som ofre for menneskehandel, har artiklen vist, at de ikke ser sig selv som ofre, men som handlekraftige personer, der er kommet langt i livet med nogle hårde erfaringer i bagagen. Dette kolliderer med baggrunden for deres tilstedeværelse på herberget, som man skal være officielt identificeret offer for menneskehandel for at få adgang til. Dette peger på, at menneskehandel som fænomen indeholder en indbygget diskrepans imellem den politiske diskurs om emnet med tydelige og arketypiske kategorier og den levede erfaring indenfor kategorien.

Artiklen har vist, at de unge kvinder relaterer sig til alle de elementer, der udgør deres historie, som et samlet plot – deres fortid, nutid og fremtid, men at de orienterer sig mest mod det temporært fjerne, både i fortiden og fremtiden. Jeg har derfor foreslået begreberne temporær nærhed og fjernhed for at indfange menneskehandelsofres oplevelser af fortid, nutid og fremtid, og hvilken rolle den officielle identifikation som offer for menneskehandel har spillet i deres liv. Håbet er, at disse indsigter i forståelserne af egen temporalitet og historie hos mindreårige ofre for menneskehandel kan være et bidrag til nuanceringen af menneskehandel som fænomen.

Noter

Arbejdet med denne artikel er finansieret af Den Europæiske Union (bevillingsnummer 101068833, TRAFFICKER). Synspunkter og meninger, der kommer til udtryk i artiklen, er dog udelukkende forfatterens egne og afspejler således ikke nødvendigvis Den Europæiske Union eller European Research Executive Agency (REA). Hverken Den Europæiske Union eller REA kan holdes ansvarlige for dem.

1. Afholdt i Wien, Østrig, den 13.-15. februar 2008, organiseret af The United Nations Global Initiative to Fight Human Trafficking.
2. Alle citater på engelsk er oversat til dansk af forfatteren.
3. <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/speeches/2008-02-13.html>.
4. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC): *The Global initiative to Fight Human Trafficking*. <https://www.unodc.org/pdf/gift%20brochure.pdf>.
5. Amerikansk oplysningskampagne om menneskehandel i Tampa Bay-området, lavet af U.S. Immigration and Customs Enforcements (ICE) Homeland Security Investigations-kontor.

6. Kampagne for Orange Countys distriktsadvokat, USA.
7. Kampagne for Europakommissionens Anti-Trafficking-dag den 18. oktober 2023.
8. Artiklens analyser bygger videre på specialets analyser.
9. På italiensk omtales herberget som et "casa famiglia". Den danske oversættelse er familiehus. I artiklen bruger jeg både betegnelserne 'hus' og 'herberg'.
10. Alle informanter i artiklen er anonymiserede, og alle navne er pseudonymer.
11. "Devi andare avanti nella vita" på italiensk.
12. "Devi lasciare il passato" på italiensk.

Litteratur

Agustin, Laura M. 2007. *Sex at the Margins: Migration, Labour and the Rescue Industry*. Zed Books.

Anderson, Bridget og Rutvica Andrijasevic. 2008. "Sex, Slaves and Citizens: The Politics of Anti-trafficking". *Soundings* 40(40):135-45. <http://dx.doi.org/10.3898/136266208820465065>.

Brennan, Denise. 2005. "Methodological Challenges in Research with Trafficked Persons: Tales from the Field". *IOM* 43(1/2):35-54. <https://doi.org/10.1177/011719680901800305>.

Brunner, Jessie. 2015. *Inaccurate Numbers, Inadequate Policies: Enhancing Data to Evaluate the Prevalence of Human Trafficking in ASEAN*. East-West Center.

Chaumont, Jean Michel. 2014. "The Activist, the Ideologist and the Researcher. On 'Guesstimates' and Trafficking in Women". *Nordicum-Mediterraneum* 9(1):1-12.

de Chesnay, Mary og Donna Sabella, red. 2023. *Human Trafficking: A Global Health Emergency. Perspectives from Nursing, Criminal Justice, and the Social Sciences*. Springer International Publishing.

Das, Veena. 2006. *Life and Words: Violence and the Decent into the Ordinary*. University of California Press.

Davidson, Julia O'Connell. 2013. "Troubling Freedom: Migration, Debt, and Modern Slavery". *Migration Studies* 1(2):176-95. <https://doi.org/10.1093/migration/mns002>.

Dewalt, Kathleen og Billie R. Dewalt. 1998. "Participant Observation". I *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*, redigeret af H. Russell Bernard, 259-99. Alta Mira Press.

Doezema, Jo. 2010. *Sex Slaves and Discourse Masters: The Construction of Trafficking*. Zed Books.

Gade, Ingeborg, Rikke Freil Laulund, Katrine Schjønnung og Lykke Sørensen. 2005. "Menneskesmugling og menneskehandel". *Det politimæssige og strafferetlige samarbejde i Den Europæiske Union*, 245-77. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.

Gaonkar, Dilip Parameshwar. 2002. "Towards New Imaginaries: An Introduction". *Public Culture* 14(1):1-19. <https://doi.org/10.1215/08992363-14-1-1>.

Gell, Alfred. 1996 [1992]. "Time in Philosophy: The A-series vs. the B-series". I *The Anthropology of Time: Cultural Constructions of Temporal Maps and Images*, 149-65. Berg.

Hastrup, Kirsten. 2004a. "Kultur som kundskab. Sprog, erfaring og færdigheder" og "Kultur som illusion. Scener, karakterer og kontekster". I *Kultur: Det fleksible fællesskab*, 97-116, 159-77. Århus Universitetsforlag.

— 2004b. "Introduktion. Antropologiens vendinger" og "Handling. Mellem subjektivitet og historie". I *Viden om Verden*, redigeret af Kirsten Hastrup, 9-29, 199-219. Hans Reitzels Forlag.

— 2005. "Performing the World: Agency, Anticipation and Creativity". *Cambridge Journal of Anthropology* 25(2):5-19.

Horsdal, Marianne. 1999. "Det narrative interview" og "Analyse af livshistorier". I *Livets Fortællinger: En bog om livshistorier og identitet*, 103-47. Borgen.

Kempadoo, Kamala og Jo Doezema. 1998. *Global Sex Workers: Rights, Resistance, and Redefinition*. Routledge.

Korsby, Trine M. 2013. "Hemmeligheder, distance og kontrol af viden: Menneskehandel i Italien og Rumænien". I *Familie og slægtskab – Antropologiske perspektiver*, redigeret af Karen Fog Olwig og Hanne Mogensen, 131-46. Samfundslitteratur.

— 2015. *Hustlers of Desire: Transnational Pimping and Body Economies in Eastern Romania*. Ph.d.-afhandling. Institut for Antropologi, Københavns Universitet.

— 2017. "The Brothel Phone Number: Infrastructures of Transnational Pimping in Eastern Romania". *Cambridge Journal of Anthropology* 35(2):111-24. <https://doi.org/10.3167/cja.2017.350209>.

— 2023a. "Complex Intimacies: Sex Work, Human Trafficking and Romance between Italy and the Black Sea Coast of Romania". I *A Sea of Transience: Politics, Poetics and Aesthetics along the Black Sea Coast*, redigeret af Tamta Khalvashi og Martin Demant Frederiksen, 66-79. Berghahn Books.

— 2023b. "Reading Desires: Romanian Pimps Striving for Success in the Transnational Street Economy". *Migration & Society* 6(1):57-69. <https://doi.org/10.3167/arms.2023.060106>.

— 2025. "'I Am not a Victim of Anything': Minors Identified as Victims of Human Trafficking in Italy". I *Sex Work and Language*, redigeret af Benedict J.L. Rowlett og Rodrigo Borba, 322-40. Routledge. <http://dx.doi.org/10.4324/9781003397250-15>.

Lisborg, Anders. 2014. "The Good, the Bad and the Ugly, In the Name of Victim Protection". I *Human Trafficking in Asia, Forcing Issues*, redigeret af Sallie Yea, 19-34. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315851976>.

Lobasz, Jennifer K. 2009. "Beyond Border Security: Feminist Approaches to Human Trafficking". *Security Studies* 18(2):319-44. <https://doi.org/10.1080/09636410902900020>.

Mulla, Sameena. 2014. *The Violence of Care: Rape Victims, Forensic Nurses, and Sexual Assault Intervention*. New York University Press.

On the Road. 2003. *The Italian System of Assistance and Integration of Victims of Trafficking in Human Beings*.

Pickering, Sharon og Julie Ham. 2014. "Hot Pants at the Border: Sorting Sex Work from Trafficking". *British Journal of Criminology* 54(1):2-19. <https://doi.org/10.1093/bjc/azt060>.

Plambech, Sine. 2014a. *Points of Departure: Migration Control and Anti-Trafficking in the Lives of Nigerian Sex Worker Migrants after Deportation from Europe*. Ph.d.-afhandling. Institut for Antropologi, Københavns Universitet.

— 2014b. "Between 'Victims' and 'Criminals': Rescue, Deportation, and Everyday Violence Among Nigerian Migrants". *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society* 21(3):382-402. <https://doi-org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1093/sp/jxu021>.

Rasmussen, Kim. 1999. "Om fotografering og fotografi som forskningsstrategi i barndomsforskning". *Dansk Sociologi* 10(1):64-78. <https://doi.org/10.22439/dansoc.v10i1.670>.

Ricoeur, Paul. 1991. "Life in Quest of Narrative" og "Narrative Identity". I *On Paul Ricoeur*, redigeret af David Wood, 20-33, 188-99. Routledge.

Save the Children Italia. 2006. *Diritti dell'Infanzia e dell'Adolescenza in Italia: 2. Rapporto Di Aggiornamento sul Monitoraggio della Convenzione sui Diritti dell'Infanzia e dell'Adolescenza in Italia Anno 2005-2006*. <https://www.savethechildren.it/cosa-facciamo/pubblicazioni/2deg-rapporto-di-aggiornamento-sul-monitoraggio-della-convenzione-sui>.

Staunæs, Dorte. 2000. "Engangskameraer og børneblikke". I *Børn som informanter*, redigeret af Per Schultz Jørgensen og Jan Kampmann, 1-17. Børnerådet.

Ticktin, Miriam. 2017. "A World without Innocence". *American Ethnologist* 44(4):577-90. <https://doi.org/10.1111/amet.12558>.

Vigh, Henrik. 2008. "Crisis and Chronicity: Anthropological Perspectives on Continuous Conflict and Decline". *Ethnos* 73(1):5-24. <https://doi-org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1080/00141840801927509>.

— 2022. "Slow Crisis in Bissau and Beyond". *Global Discourse* 12(3-4):522-36. <https://doi-org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1332/204378921X16348942683000>.

Wong, Diana. 2005. "The Rumor of Trafficking: Border Controls, Illegal Migration, and the

Sovereignty of the Nation-state". I *Illicit Flows and Criminal Things: States, Borders, and the Other Side of Globalization*, redigeret af Willem van Schendel og Itty Abraham, 69-100. Indiana University Press.